

Дамаскин (скорочено)

Милорад Павич

Милорад Павич

Новела "Дамаскин"

Оповідання для комп'ютера та циркуля

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Автобіографія

Я письменник уже 200 років. 1766 року якийсь Павич видав збірку віршів і відтоді у колі письменницької родини. Народився я 1929 року. Перший раз мене бомбардували, коли мені було 12 років, удруге – коли мені минало 15. Під окупацією вивчив німецьку, від одного пана – англійську. Тоді вперше забув французьку (потім забував її ще двічі). Під час англо-американського бомбардування вивчив російську. Навчання було для мене свого роду перетворенням у різних чарівних звірів.

Я любив двох Йоанів – Дамаскина і Златоуста (Хризостома). Набагато більше кохав я пережив у своїх книжках, аніж у своєму житті. За одним винятком, що триває й досі.

До 1984 я був найменш читаним письменником у країні, а від того року – найбільш.

Я написав роман у вигляді словника, кросворда, у вигляді клепсидри, як довідник для ворожіння картами таро. Роман – це рак. Він живе в рахунок своїх метастазів.

Я був найвідомішим письменником найупослідженого народу на світі – сербського народу.

XXI століття почалося для мене 24.03.1999, коли НАТО 78 днів бомбардувало Белград і Сербію.

Будівничі

XVIII ст. Турецький паромник повідомив владі, що у Сербію перейшло 800 сербських каменярів і мулярів з Осата. Усіх звали Йованами. До них у Подунав'ї прилучились муляри з Карловців, Земун, Сремської Митровиці, Нового Саду, Осієна, Танчева, Руми. Вони будували, відбудовували, обновлювали монастирі, церкви, собори, дзвіниці. Оці Станаревичі, Лаушевичі, Влашичі, Вагнери, Гангстери, Бауери пропонували свою роботу землевласникам і торговцям з Сербії і отримували різні гроші. Вони бачили сни п'ятьма мовами, хрестились на два лади... Їх будівництво несло ознаки давньої грецької архітектури. Не всі вони однаково славились.

Наймайстернішим був майстер Димитріє Шувакович. Він зі своїми людьми будував все, за що платили гроші. Його девіз: "Якщо хочеш довго і щасливо прожити на землі, не щади себе ані в чому". Одному шляхетному господареві Николичу з Рудни створив парк з античними мармуровими урнами і сказав, що урни для збирання сліз.

Обід

Пан Николич фон Рудна - лицар Золотого руна, попечитель шкіл, колись купив пустище Рудну. Мав лише одну дочку - Атилію (15 років), яку віддав у навчання, наче сина. Николич вигнав Шуваковича (через урни), а Атилія захотіла палац і церкву, у якій вінчатиметься. Їх візник Ягода, на прохання Атилії, мав знайти найкращого між Йованами. Але їх було 2 найкращих: один дістав ім'я за Йоаном Дамаскином, який будував храми в серцях людей. А інший - за церковним отцем Йоаном Лествичником, який робив драбини до неба. Дамаскин умів зводити найліпші будинки, а другий - був управний у зведенні церков. Обидва прийшли на обід до Николича. Йован старший мав побудувати церкву, а Йован молодший - Дамаскин - палац. Все мало бути готове одночасно. Строк - вінчання Атилії з поручником Александром. На обіді обидва мовчали, тільки коли Николич сказав, що церкву й палац треба збудувати тут і поряд, Дамаскин заперечливо повів пальцем зліва направо.

Дамаскин був гарний, але лівша, із міцними литками й цупкою чорною бородою з золотою заціпкою. Лікті та зап'ястя в нього були перев'язані білими хустками... Майже весь час мовчав, хоча безупинно щось робив руками.

Він зробив з хліба і палички для набивання тютюну кораблик і подарував молодій господині, щойно вона увійшла до кімнати. Дівчина сказала йому: "Щоб знати, чи гарна якась жінка, зачекай, поки побачиш її, коли позіхне, коли засміється або коли заговорить. А надто ж, коли почне при тобі їсти. Тому я не люблю, щоб на мене дивилися, коли їм". Атилія подала люльку Дамаскину, не відпускала її, а потім потягла його за люлькою до кімнати для музикування. Вона говорила: "Будинки - то по суті безперервне листування між будівельником та тими, хто в них мешкає. Людські житла - це немов великі красиві чи нудні листи". Мешкання в них може бути схоже на ділове листування, листування між господарем і наймитом, в'язнем і тюремником, любовне листування. Атилія захотіла будинок, схожий на любовний лист. Вона знає, що він зможе це зробити. На його запитання, звідки вона це знає, Атилія розповіла, як усвідомила, що має думки, мрії, відчуття. У думках народила сина, виховувала, доглядала, навчала. У нього був шрам на передпліччі у вигляді заплющеного ока. Дамаскин запитав, чи часом цей хлопчик не будував палац. Вона відповіла: "Будуватиме" і закотила рукав сорочки Дамаскина. Там був такий самий шрам. "Любов - це щось, чого вчишся й у чому тренуєшся. До того ж любов - це те, що потрібно вкрати. Якщо ти кожного дня не вкрадеш сам у себе трохи снаги й часу для любови, то від неї нічого не лишиться" - говорила Атилія.

Перше перехрестя

"Третій храм" "Палац"

Ці розділи можна читати звичайно, або не по порядку

Третій храм

На святого Андрія Йоан Лествичник подав креслення храму Введення. План був великий, було аж три церкви: 1 - зеленим кольором (самшит у саду Николича, який насадять і який ростиме одночасно з будівництвом); 2 - церква, накреслена жовтим (з

каменю); 3 – намальована бузковим чорнилом, таємниця.

Так будувався храм і палац. Та на будівництві палацу Дамаскина не бувало, він ніби від когось ховався.

Одного ранку Ягода доповів, що самшит не росте. Пан Николич поїхав подивитися, Йована там не було. Пан наказав знайти Дамаскина.

Дамаскин з'явився на 2 день з перев'язаною головою, його було поранено.

Коли Николич запитав, що сталося з Лествичником, який не буде, Дамаскин відповів, що десь пан прогрішив, десь має борг, коли самшит не росте. Це означає: не росте й той, третій храм... Третій храм Йован завжди буде на небі.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Палац

На святого Андрія Дамаскин подав панові малюнки палацу. Атилія називала Дамаскина своїм сином.

Атилія з батьком їздили дивитися на палац. Дамаскина часто не було. Але одного разу Дамаскин гукнув Николича, бо викопав жіночу мармурову скульптуру. Пан не дозволив поставити її в палаці. Тоді Дамаскин відбив їй руку, потекла червона рідина. Всередині були кістки, жили, м'язи. Ця подія ніби накликала нещастя. Ягода привіз новини про Дамаскина: не дивно, що Дамаскин носив шаблю, бо казали, що він мав зв'язки з жінками, їхні чоловіки полюють на нього. Дамаскин вже поставив дім, хотів одну ніч переночувати, отоді і напали на нього. У нападника забурчало в животі, і Дамаскин прокинувся від звуку. Але все ж Йован отримав поранення. Йому вдалося ще відрубати нападникові вказівного пальця.

Атилія з батьком поїхали до палацу. Будівники просили заплатити їм, але Николич розгнівався і не заплатив. Николич покликав, на його думку, суперника Дамаскина – Йована Лествичника. Той нічого конкретно не сказав, а передав панові від Дамаскина шкатулку з вказівним пальцем.

Друге перехрестя

"Їдальня" "Спальня"

Від вибору 1 чи 2 розділів залежить, який з двох читач обере за кінець оповідання.

Їдальня

Атилія розглядала незавершені кімнати. Раз слуга перелічував усі предмети, залишені Дамаскином для палацу, усі починались на "с". це було послання для Атилії. Дівчина побігла до їдальні. Стіни були голі, але стеля – завершена. Сонце на стелі було у вигляді годинника, зупиненого за 10 хвилин до 10 години. На небі – лише 4 зірки. Остання була над вікном, де стояв кораблик (такий, який зробив Дамаскин у день знайомства). Атилія почала перелічувати перші букви речей під вікном зліва направо: "Аршин сто миль", потім за допомогою зірок, годинника-компаса (який носила Атилія) вона дізналася, куди треба їхати. Спочатку вони доїхали до Пешта, тоді до Будими і до Відня, тоді до Санкт-Пьольтені, потім до Лінца, там далі мав бути великий монастир. 5

днів по тому Атилія писала до батька листа про місто Кремс-мюнстер, що у ньому є монастир з бенедиктинцями. Коли їхали в монастир, їм виїхали назустріч, були дуже люб'язні. Другого дня був обід, прелат був дуже добрим. Дівчина описала їдальню, стіл, кита, з ніздрів якого текла вода.

Атилія відправилась додому, прелат дав їй свого поручника, щоб супроводжував дівчину. Чоловік їхав на коні, а згодом сів до карети дівчини і дав їй читати книгу "Життєпис генерал-майора і кавалера Симеона, сина Стефана Пищевича (у роках 1744-1784). Відень. 1802". Поручник сказав, де саме читати у книжці. Там був написаний лист Атилії, який вона писала до батька, такий самий. Атилія нічого не розуміла і розпитувала, але поручник змінив тему і спитав, чи в Кремс-мюнстері у неї було багато залицяльників. Вона розповіла про якогось Александра, який приходив до неї. Згодом Атилія кохалася з поручником і думала: "Кращого Александра, ніж цей Александр, мені не знайти". Вона не могла бачити, що рука її нареченого мала під рукавичкою замість указівного пальця срібний наперсток.

Спочивальня

Атилія написала листа з вибаченнями до Йована Лествичника і ще вислала гроші, які її батько не хотів платити. Атилія плакала: наречений далеко, обидва Йовани пропали, з батьком щоразу сварилася, той був схожий на покійну матір Марію. Якось Ягода сказав, що самшит росте, проте, коли Николич і Атилія приїхали до храму, каміння з нього було порозкрадуване.

Якось Атилія пішла до недобудованого палацу, знайшла великий дерев'яний циркуль Дамаскина. Зайшла у велику круглу спочивальню і вирішила там заночувати. Почула зойк з Тиси і замкнула двері, які замикалися і відчинялися аж на 30 оберт ключа. Зранку через вікно побачила статую, яку відкопав Дамаскин. Статуя була без руки, а іншою рукою манила пальцем. Атилія подумала, що треба йти за цим покликом на схід. Тоді вийшла до мапи, що лишив Дамаскин, встромила циркуль і обвела коло радіусом 30 миль. Потім від центру провела пряму на схід і вони перетнулися у місці з назвою Темішвар. У тому місті був храм Введення, такий самий, який мав бути у неї. Священник запросив її, назвав по імені і посадив, над сидінням був герб Николичів. Дав їй посвідку на володіння храмом, у скриньці було два персні. Священник пояснив: подарунок майстра Йована для неї і її нареченого. Атилія запитала, від якого Йована, бо їх двоє. "Так тут же й два персні" – відповів піп і посміхнувся.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.